

21.05.2020 р. № 262/020

до Президента України,
Верховної Ради України,
Кабінету Міністрів України

**Звернення Всеукраїнської асоціації громад
щодо необхідності забезпечення об'єктивності та справедливості
у процесі реформування територіальних громад**

Всеукраїнська асоціація громад всіляко підтримує зусилля української влади щодо продовження та завершення адміністративно-територіальної реформи. Відповідно до цілей, визначених у Стратегії діяльності, Асоціація послідовно відстоює справедливий і розумний формат об'єднання територіальних громад.

Ми вітаємо завершення процесу розроблення, узгодження та затвердження Урядом перспективних планів формування громад, які покривають всю територію всіх регіонів України. Однак ми змушені визнати, що у цілому ряді випадків наші зусилля, як і зусилля інших асоціацій, лідерів громад та експертів, виявилися марними, а при вирішенні долі громад ключову роль відіграли не об'єктивні чинники і вимоги закону, а суб'єктивні впливи з боку окремих бізнесменів, чиновників, політиків.

Внаслідок таких впливів у перспективних планах, що їх нині затверджує Уряд, формат багатьох громад zdeформовано, а цілу низку успішних діючих громад ліквідовано чи залишено у несправедливому форматі. Натомість, у перспективних планах з'явилися сотні абсолютно штучних утворень - тут і формування невідповідно малих, "кишенькових" громад, і створення невиправдано великих громад-районів, і поглинання величезних сільських територій крупними містами, й інші подекуди навіть абсурдні рішення. При цьому, в порушення статті 5 Європейської хартії місцевого самоврядування, питання щодо зміни територій громад як правило вирішувалися без попереднього з'ясування думки самих громад.

ВАГ виступає категорично проти грубих порушень ідеології та принципів об'єднання і закликає не ігнорувати інтереси громад, оскільки це вже зараз може значною мірою знівелювати результати реформи та підірвати довіру людей до процесів децентралізації, а у найближчій перспективі - призвести до неспроможності чи некерованості громад, утворених поза рамками методики, логіки та здорового глузду.

Всеукраїнська асоціація громад просить Уряд виправити вже ухвалені перспективні плани у всіх тих випадках, де мають місце очевидні порушення Методики формування громад, де обласними державними адміністраціями було взято до уваги не об'єктивні критерії та думку людей, а чиїсь персональні забаганки.

ВАГ наголошує на тому, що відповідно до нещодавно підписаного Президентом закону № 562-IX Кабінет Міністрів України отримав нові повноваження і тепер може фактично самостійно проєктувати територіальні громади. Досі перспективні плани формування територій громад готували та подавали облдержадміністрації (відповідно до статті 11 Закону про добровільне об'єднання територіальних громад), а Мінрегіон не міг самостійно виправляти запропоновані ними формати. Однак новим законом встановлено, що "визначення адміністративних центрів територіальних громад та затвердження територій територіальних громад здійснює Кабінет Міністрів України ... на основі затверджених ... перспективних планів формування територій громад".

Нагадаємо, що Всеукраїнська асоціація громад однією з перших ще 11 квітня виступила із публічним закликом до Президента України та Верховної Ради України щодо необхідності невідкладного ухвалення згаданого закону (законопроект №2653).

Тож, тепер Асоціація розраховує на те, що Кабінет Міністрів України використає надані цим законом повноваження для виправлення помилкових рішень щодо формату окремих громад. Асоціація підтримає ініціативи Уряду щодо внесення логічних та справедливих змін до відповідних перспективних планів.

При цьому ВАГ вважає, що у процесі проектування громад не має бути недоторканих. Ми виступаємо за справедливий формат об'єднання, тобто за такий, який забезпечить для кожної сільської, селищної, міської громади максимальну вигоду від об'єднання та найкращу доступність муніципальних послуг для всіх громадян. Не секрет, що деякі діючі об'єднані громади також утворювалися не завжди добровільно, і що формат окремих ОТГ є далеким від об'єктивного. А тому **ми не відкидаємо доцільність зміни формату чи навіть ліквідації окремих добровільно утворених ОТГ, однак це має відбуватися лишень у тому разі, якщо їх формат суперечить вимогам Методики і при цьому немає жодних варіантів їх переформатування чи розширення з метою забезпечення відповідності Методичі.**

Перелік громад, щодо яких Асоціація наполягатиме на внесенні змін у перспективні плани - у додатку до цього Звернення. У переліку наразі **49 питань по громадах із 17 регіонів.** Але цей перелік - неповний і не остаточний. У ньому поки що відсутні громади з регіонів, по яких Уряд ще не оприлюднив та/чи не затвердив перспективні плани (Харківська, Львівська, Одеська області). Також деякі громади могли залишитися поза нашою увагою, оскільки далеко не всі вони активно відстоювали свої інтереси та зверталися по допомогу до асоціацій. Тому ВАГ готова приймати нові звернення, аналізувати нові аргументи та доповнювати за потреби цей перелік.

Всеукраїнська асоціація громад звертається до Президента України та Верховної Ради України із закликом забезпечити у процесі об'єднання територіальних громад урахування законних інтересів місцевого самоврядування та конституційних прав громадян, що проживають у цих громадах.

Принагідно ВАГ звертає увагу Верховної Ради України та Президента України на те, що при затвердженні адміністративно-територіального устрою на базі недосконалих перспективних планів неможливо буде уникнути серйозних недоліків. А тому вже зараз слід розпочати інклюзивну - за участю всіх стейкхолдерів - роботу над актами законодавства, які дозволять ці недоліки виправляти. ВАГ пропонує зафіксувати у законі об'єктивні критерії відповідності та спроможності територіальних громад. **Закон має передбачати чіткі підстави та просту і зрозумілу процедуру зміни формату громад,** яким впродовж визначеного періоду не вдасться досягти визначених показників. Ми вважаємо, що кожній громаді слід надати можливість добровільно впродовж встановленого законом періоду часу ініціювати та здійснити власне переформатування. Якщо ж громада не скористається такою можливістю, то держава (також у визначені законом строки та за встановленою законом процедурою) має здійснити оптимізацію її формату самостійно. Таким чином, з часом усі територіальні громади набудуть об'єктивний та справедливий формат, що забезпечить їхню спроможність та розкриє потенціал для розвитку.

Всеукраїнська асоціація громад була і залишається послідовним прихильником та активним учасником впровадження фундаментальної децентралізаційної реформи. Ми закликаємо всіх до конструктивної співпраці задля успішного її завершення. Ми переконані, що українській владі у співпраці з українським місцевим самоврядуванням вдасться виправити всі помилки, і що у підсумку буде ухвалено насправді державницькі рішення, які дозволять реформувати Україну в державу спроможних самоврядних громад!

Звернення схвалене Правлінням ВАГ

21.05.2020 (у режимі онлайн)